

כפרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ב תמוז, ה'תשכ"ז

חלק ג – יו"ל לשי"פ בלק, י"ז תמוז (נדחה), ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה

שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בלק, י"ז תמוז (נדחה) – הננו מוציאים לאור חלק מהתועדות י"ב תמוז ה'תשכ"ז, הנחה בלתי מוגה (חלקים ראשונים י"ל לש"פ קרח וש"פ חוקת).

*

בתור הוספה – כמה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ימי הגאולה י"ב י"ג תמוז, ה'תשע"ב
שנת המאתיים להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2012 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2012

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

מה. ישנם כאלו שסבורים בנוגע למאורעות האחרונים שזהו ענין של "אתחלתא דגאולה"²¹⁷. ויש מהם הטוענים, שאפילו אם אין האמת כן, למי איכפת שישנו יהודי שנעשה לו "טוב על הלב" כשמפרש מאורעות אלו בתור אתחלתא דגאולה — למה צריכים להפריע לו וליטול ממנו את מנוחת הנפש והתענוג שיש לו?! ...!

וכידוע סיפור רבינו נשיאנו²¹⁸ אודות דברי ר' שמואל מונקעס לרבינו הזקן: אם הנכם רבי — לא יפגע בכם כדור, ואם לאו — כיצד העזתם ליטול תענוג בעניני העולם מעשרות אלפי יהודים?! ...!

וכמובן, שכשם שאסור לגרום צער ליהודי, כמו"כ צריך להזהר שלא ליטול ממנו הנאה ותענוג, אפילו בענין גשמי, שכן, אע"פ שמניעת התענוג אינה דומה לגרימת צער (וע"ד שבדיני חושן משפט יש חילוק בין מניעת ריוח להיזק²¹⁹), הרי זה עדיין ענין שצריך להזהר ממנו.

והמענה לזה:

כאשר אומרים "שלום שלום"²²⁰, בה בשעה שאין האמת כן — גורמים לכך שפלוגי חושב שהוא יכול לישון בשקט ואינו צריך לעשות מאומה. ובנדר"ד: אם אין זו אתחלתא דגאולה, ומניחים לפלוגי להשלות את עצמו שזוהי אתחלתא דגאולה — גורמים לכך שאינו עושה את הענינים שצריכים לפעול שתהי' אתחלתא דגאולה, ובמילא מתארכת הגלות, שזוהי גלות (לא רק של יחיד, או ציבור ורבים, אלא) של כלל ישראל, יחד עם "שכינתא בגלותא"!

מו. ולהעיר:

בנוגע לעצם העובדה שראינו את ההצלה של שנים וחצי מליון יהודים מכליון כפשוטו רח"ל — ברור הדבר שענין זה אינו יכול לבוא מ"לעומת זה"; ענין זה יכול לבוא רק ממקור הטוב והחסד, שהוא בעל הנסים והנפלאות, והוא משדד את כל המערכות ומציל כו', באופן שלמעלה מהטבע לגמרי, כפי שנמשך בטבע למטה מעשרה טפחים, כך, שרואים זאת בעיני בשר;

אבל, אסור לטעות ולחשוב שזהו "קיבוץ גלויות", וכבר הגיע הזמן של בנין ביהמ"ק ע"י כל אחד ואחד, כיון שכבר בא זה ש"הווגה בתורה... כדוד אביו... ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה'". צריכים לדעת שזהו אמנם ענין של "טועמי' חיים זכו", בערב שבת

217) ראה גם אג"ק חכ"ד ע' שסט ואילך קנא. וש"נ.

218) ראה גם תו"מ חמ"ג ע' 101. וש"נ. (מכתב משנה זו). תו"מ חל"ו ע' 316. וש"נ.

219) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' 220) לשון הכתוב — ירמ"ו ו, יד. ה, יא.

לאחר חצות, בשנת תשכ"ז לאלף הששי — שהקב"ה מראה לנו (לא רק באופן ש"אבותינו סיפרו לנו") נס גלוי בימינו אלו, כפי שהי' לפני ארבעים שנה, ועתה חזר ונשנה בכמות הכי גדולה, לעיני כל בשר, בכל הארצות; אבל ביחד עם זה, הרי זה עוד לפני שיכולים לומר "הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו", "יאמרו גאולי הוי' אשר גאלם מיד צר ומארצות קבצם ממזרח וממערב ומצפון ומים"; בעוונותינו הרבים לא אוחזים עדיין בזה, אלא עדיין אוחזים בד' הסוגים שצ"ל אצלם "ויצעקו" ו"ויצעקו", מתוך בטחון שבסופו של דבר "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם"; אוחזים עדיין במלחמת היצה"ר, ובמילא לא נתבטלו עדיין אלו שבאים ממנו, שעומדים "על ה' ועל משיחו",
ובמילא חייבים לעסוק בכל עניני העבודה שמחייב הגלות, כיון שעדיין לא היתה אתחלתא דגאולה.

מז. ובהקדמה, שלדאבוננו נעשה מעמד ומצב של "דור ששופט את שופטיו"²²¹ — לא השופטים שבדורנו זה, שהשופטים הם לפי הדור והדור לפי השופטים, אלא השופטים שבדורות שלפננו:

גדולי ישראל בדורות שלפנינו אמרו בפשיטות כיצד יהי' נראה סוף הגלות, אתחלתא דגאולה והגאולה ע"י משיח; ואילו עתה, הרי זה דור ששופט את שופטיו: מי שרק יודע "קמץ אל"ף", ומי שרק יכול לצעוק, ועאכו"כ אם יש לו הזדמנות להדפיס את דבריו — מחדש "מסכתא חדשה" לבאר באיזה אופן תהי' אתחלתא דגאולה, בהביאו ראיות מפסוקים ומדרשי חז"ל ופירושיהם וכו' וכו', וגם אם אין לו ראיות — הנה "מקלו יגיד לו"²²²; יש לו מקל משלו, ומכה בו על השולחן — כפי שעשה הגוי באו"ם ("יירען") — וצועק: "כן יקום", "אזוי אזוי איז דער ענין" — הוא סבור שזוהי אתחלתא דגאולה!...

אבל תורתנו היא "תורת אמת", ומבהירה, שאין להתבלבל מזה שפסוק אחד יכול להידרש באופן כך, ופסוק שני יכול להידרש להיפך, ויש גמרא מפורשת וכו',

— כפי שכותב לי רב אחד (בעל זקן לבן, ירא שמים בתכלית, חסיד, למדן, בעל שכל ישר, עם כל המעלות): היתכן שאני מתווכח עמו בנוגע לאתחלתא דגאולה, בה בשעה שיש גמרא מפורשת במסכת סנהדרין²²³: "אין לך קץ מגולה מזה (שתתן ארץ ישראל פרי' בעין יפה) שנאמר²²⁴ ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו'!" ... —

(223) צח, א (ובפרש"י).

(224) יחזקאל לו, ח.

(221) לשון חז"ל — ב"ב טו, ב.

(222) הושע ד, יב.

שכן, בנוגע לפסוקים ומדרשים כו', יש שבעים פנים ועד לששים ריבוא פנים לתורה²²⁵; אבל יש ענינים שהקב"ה עזר ושלל את כל הבלבולים — ע"י פסק-דין ברור (ששולל את האפשרות להתווכח) באיזה אופן תהי' הגאולה (כדלקמן).

— בנוגע להרב הנ"ל, יכולים "ללמד זכות" ולומר, שמצדו הוא יכול כבר לבוא משיח, והעיכוב הוא רק מצד הנכדים והנינים וכיו"ב — ע"ד שמצינו אצל יעקב, שמצדו הי' מוכן (לא רק לאתחלתא דגאולה, אלא גם) ללכת "שעירה"²²⁶, לקיום היעוד²²⁷ "ועלו מושיעים גו' לשפוט את הר עשו", אלא ש"הילדים רכים וגו'"²²⁸, ובגללם מוכרח להתעכב, ולכן סובלים צרות מזמנו של יעקב עד עתה, שעדיין לא הגענו לקיום היעוד "ועלו מושיעים בהר ציון גו'". ואולי סבור הרב הנ"ל שגם הוא במעמד ומצב כזה! ... אבל כאן מדובר אודות הגאולה של כאו"א מישראל, ובענין זה ישנו פס"ד ברור בדברי הרמב"ם.

והרי ברור הדבר שהרמב"ם ידע מכל הפסוקים כו', וידע מאמר הגמרא במסכת סנהדרין "אין לך קץ מגולה מזה כו'", ואעפ"כ כתב באריכות איך ייראה סוף הגלות, ואיך תיראה התחלת הגאולה, כך, שלא תהי' טעות בנוגע לביאת המשיח, מתי יבוא, ואיך יכירו אותו כו'.

הרמב"ם כותב אמנם בפירוש שיש כמה ענינים בנוגע לימות המשיח, סוף הגלות ואתחלתא דגאולה, ש"לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו .. גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו", ולכן "לא יתעסק אדם .. בענינים אלו .. ולא ישימם עיקר כו'"²²⁹, ויש "דברים בענין המשיח (ש)הם משלים, ובימות המלך המשיח יודע לכל לאי זה דבר הי' משל כו'"²³⁰; אבל לפנ"ז כותב הרמב"ם דברים ברורים — הלכה ברורה ופסוקה, שהרי כותב זאת בספר "יד החזקה", שאינו ענין של נבואה, או מדרש ימות המשיח, אלא ענינו הוא פסקי-דינים, כך, שענין זה הוא פס"ד בישראל בתור הלכה ברורה, לאחרי כל הפסוקים והתרגומים ומדרשי חז"ל בבבלי ובירושלמי, ואין שום פוסק שחולק עליו.

— יש מפרשי התנ"ך שמפרשים בדרך הפשט באופן אחר, ע"ד פירוש הרשב"ם²³¹ שע"פ פשוטי הכתובים הסדר של שבת הוא באופן שתחילה הוא הבוקר ואח"כ הערב, אע"פ שע"פ הלכה הסדר הוא באופן ד"יהי ערב ויהי בוקר"²³¹, תחילה ערב ואח"כ בוקר²³². ועד"ז בפירוש

(229) הלי' מלכים פי"ב ה"ב.

(230) שם ה"א.

(231) בראשית א, ה.

(232) ראה ברכות ב, א. חולין פג, א. ועוד.

(225) ראה לקו"ש חיי"ז ע' 412. וש"נ.

(226) וישלח לג, יד ובפרש"י.

(227) עובדי' בסופר.

(228) וישלח שם, יג.

רש"י, שבכמה מקומות מפרש פשוטם של כתובים, היפך ההלכה; אבל ח"ו שרש"י עצמו יפסוק הלכה היפך דברי המשנה, אע"פ שמפרש כן בפירושו על התורה.

ובנוגע לענינו:

כיון שיכול להיות שיבוא זמן שלא ידעו אם מצב מסויים נחשב כבר לקיבוץ נדחי ישראל, יבוא זמן שיצטקו שזהו אתחלתא דגאולה (ובמילא יש ענינים שכבר פטורים מהם), ויבוא זמן שיצטקו שצריך כבר לבנות את ביהמ"ק — הבהיר זאת הקב"ה בתורתו, "תורת אמת", באופן שלא ישאר מקום לספק, ע"י פסק הלכה בדברי הרמב"ם בנוגע לסדר הענינים בביאת המשיח.

והרי ידוע שגם סדר הדברים ברמב"ם הוא מדויק, וכפי שמצינו בכללי הפוסקים²³³ שיכולים וצריכים לדייק בסדר דברי הרמב"ם כמו שמדייקים בדברי הגאונים והראשונים ועד לדברי המשנה, ועד שיכולים לפסוק הלכה מתיבה מיותרת בדברי הרמב"ם, וכן מסדר הדברים בקדימה ואיחור,

וכפי שמבהיר הכסף משנה²³⁴ — לאחרי שמדייק בדברי הרמב"ם ומתרגם כו' — שגם אם משהו יאמר שהרמב"ם לא דייק בדבריו כ"כ, הנה מן השמים כיוונו שדברי הרמב"ם יהיו מכוונים בכל הדיוקים ובכל הפרטים, ועאכו"כ בנדו"ד, שהרמב"ם כותב בפירושו (לא ברמז) את סדר הדברים, לאחרי שלמד מאמר הגמרא הנ"ל מסכת סנהדרין, וכן הפסוק בשיר השירים עם הפירוש המיוחד לרמב"ן כו'²³⁵ (כך שגם הוא הי' יכול ליפול על סברא כזו ולפרש את הפסוקים באופן כזה), ולאחרי שלמד את הירושלמי המפורסם²³⁶ ש"גאולתן של ישראל" היא "כאיילת השחר", וכל שאר המדרשים, והוסיף להבהיר בעצמו, שיש ענינים שיש בהם חילוקי מדרשות וחילוקי פירושים, ולא יודעים איך יהיו, אבל ביחד עם זה, יש ענינים שהם באופן ברור עד לפסק הלכה.

מח. ובכך, בסוף וחותרם הלכות מלכים¹⁷⁸ — כותב הרמב"ם סדר הדברים: "יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה', הרי זה

233) ראה יד מלאכי בכללי הרמב"ם אות ג. אות ו. וראה גם תר"מ חל"ה ע' 104. וש"נ.
234) לע"ע לא מצאנו בכס"מ. וראה תומים בביאורו לס' תקפו כהן בס"ק קכד בסופו (הובא בשו"ת צ"צ יו"ד סקע"ו ח"ג בתחלתו (קטו, ב).
235) ראה "כתבי הרמב"ן" (הוצאת שאוועל) ח"ב ע' תקטו.
236) ברכות פ"א ה"א.

בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח, ובנה מקדש במקומו, וקבץ נדחי ישראל, הרי זה משיח בודאי".

כלומר: סדר הדברים הוא — שלכל לראש "יעמוד מלך מבית דוד": יולד אדם בעל רמ"ח אברים ושס"ה גידים, שיהיו רואים אותו בעיני בשר כמו שרואים כל אדם, ויוכלו למששו בידים כו', וידעו שהוא "מבית דוד", אך עדיין לא יודעים אם הוא משיח.

וממשיך לבאר כיצד תהי' הנהגתו — שיהי' "הוגה בתורה .. כדוד אביו", היינו, שישב וילמד תורה, שהרי דברי הרמב"ם הם כפשוטם, ללא "פשט'לאך"!

נויש להוסיף ולהעיר בנוגע להדיוק "הוגה בתורה .. כדוד" — שהחידוש של דוד הוא שגם הנצחון במלחמה נפעל עי"ז שהי' עוסק בתורה, כדאיתא בגמרא²³⁷ "אילמלא דוד, לא עשה יואב מלחמה", והיינו, שהנצחון במלחמה של "יואב בן צרוי" על הצבא²³⁸ נפעל ע"י דוד, שנקרא "עדינו העצני"²³⁹, ע"ש ש"כשהי' יושב ועוסק בתורה היה מערץ עצמו כתולעת"²⁴⁰.

ועד"ז בנדר"ד: בחורי הישיבה שישבו ולמדו תורה — הם אלו שהנחילו את הנצחון אצל "יואב בן צרוי" על הצבא"!

וזוהי הדרך שהראה דוד מלך ישראל — שהוא זה שאותו מעמידים בתור המנצח ש"לוחם מלחמת הוי'", ועליו נאמר²⁴¹ "דם לרוב שפכת", כי, פעולת יואב בן צרוי" בשפיכת הדם כו', נעשתה ע"י לימוד התורה של דוד מלך ישראל].

זהו איפוא הסימן הראשון כאשר מתעוררת שאלה האם פלוני הוא משיח — אם הוא "הוגה בתורה .. כדוד אביו".

ולא די בכך, אלא יש להמשיך ולבחון אם הוא אוחז מ"דמוקרטיא" או לא — כיון שהנהגתו צריכה להיות באופן ש"יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה": "יכוף" דייקא, ו"יכוף כל ישראל", היינו, שלא די בכך שהרחוב הי' ברוח היהדות ("א' אידישע גאָס"), אלא "יכוף כל ישראל", כל אחד מישראל, להתנהג בדרך התומ"צ.

ועדיין לא ברור שהוא משיח, אלא צריכים לראות ש"ילחם מלחמות הוי'", והיינו, שיציאתו למלחמה היא לא בגלל שרוצה דבר-מה לעצמו, איזה תועלת בגשמיות, אלא כדי שיהי' קידוש השם!

ויש להעיר על דבר פלא:

(240) מו"ק טז, ב.
(241) דברי הימים א כב, ח.

(237) סנהדרין מט, א.
(238) שמואל ב ח, טז.
(239) שם כג, ח.

כאשר הרמב"ם מדבר בהלכות מלכים¹⁹⁸ אודות מלחמה כזו ש"הירא ורך הלבב" פטור ממנה, שזוהי מלחמת הרשות²⁴² — אומר: "ותהי' כוונתו לקדש את השם בלבד"!

כלומר: גם כאשר מדובר אודות מלחמת הרשות, שענינה "כדי להרחיב גבול ישראל כו"²⁴³, הנה פנימיות הדברים של הרחבת גבול ישראל ע"פ תורה הוא: "קידוש השם"! — ענין זה הוא "גבול ישראל"! וגם כאשר "ילחם מלחמות הוי'" — עדיין אין זו הוכחה ודבר ברור שזהו משיח, אלא "הרי זה (רק) בחזקת משיח".
וממשיך, "אם עשה והצליח, ובנה מקדש כו":

לאחרי שילחם מלחמות הוי' וינצח — יכול להיות שהוא משיח, וצריכים להמתין ולראות שהוא בונה מקדש.

עד אז — לא יכול להיות בנין ביהמ"ק. ומי יכול לבנותו — הנה גם אם יבואו כל מלכי מזרח ומערב, לא יוכלו לבנותו; כשם שבצד הבלתי-טוב, לא היו יכולים לפעול מאומה בנוגע לכותל המערבי, ש"אין השכינה זזה" ממנו²⁴⁴ — כך גם להיפך!

וכיון שזהו פס"ד ברור בתורה, לא יועילו על זה ראיות מפסוקים ומדרשים ששייכים לשבעים או ששים ריבוא פנים לתורה, כולל גם הפתגם הידוע של רבינו הזקן (שמביא ר' הלל²⁴⁵ "מהמנוח מוהרי"א בשם אדמו"ר הזקן נ"ע") "שלפני נשמות הגבוהות כמו רשבי" לא נחרב הבית כלל כו"; בנוגע לבנין המקדש כפשוטו — ישנו פס"ד ברור בתורה שדוקא ה"מלך מבית דוד", ש"הוגה בתורה .. כדוד אביו", "וילחם מלחמות הוי'" וינצח — הוא זה שיבנה את המקדש.

ולאחרי כן צריך עדיין להיות קיבוץ גלויות — "וקבץ נדחי ישראל"; ואילו עד אז היו בני' פזורים ונפוצים — אפילו אלו שנמצאים בארץ ישראל, ועאכו"כ אלו שנמצאים בארץ העמים.

ורק לאחרי שישנם כל הענינים הנ"ל, ובסדר האמור של קדימה ואיחור — שרואים ש"יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה", ו"ילחום מלחמות הוי'" וינצח, ואח"כ "בנה מקדש במקומו", ואח"כ "קבץ נדחי ישראל" — אזי ישנו הפס"ד ש"הרי זה משיח בודאי".

מט. ונמצא, שכל זמן שעדיין לא הי' קיבוץ נדחי ישראל ע"י משיח, ועדיין לא הי' בנין ביהמ"ק ע"י משיח, ועדיין לא הי' הענין

244 שמור" פ"ב, ב. וש"נ.
245 פלה הרמון שמות ע' ז.

242 רמב"ם הל' מלכים פ"ז ה"ד.
243 שם רפ"ה.

ד"יכוף כל ישראל .. לחזק בדקה" — ישנו פס"ד מפורש ברמב"ם שנמצאים עדיין בגלות.

ומי שרוצה להשלות את עצמו ולומר שכבר יצאו מהגלות ועומדים ב"אתחלתא דגאולה" (כדי לעשות ליהודים טוב על הלב וכו' וכו') — הנה האמת היא כדברי המדרש²⁴⁶, שכאשר געתה פרתו בתשעה באב, אמר הערבי-הישמעאלי שנחרב ביהמ"ק, ומיד כאשר געתה פרתו שנית, אמר ש"נולד מושיען של ישראל", כך, שאז התחילה כבר "אתחלתא דגאולה", אבל, לא "אתחלתא דגאולה" כזו צריכים אנו... שלאחרי' נמשכת הגלות רח"ל תשע עשרה מאות שנה!

אנו צריכים אתחלתא דגאולה באופן שתהי' היציאה מהגלות, ולא יהי' שעבוד מלכויות, ולא יהיו העלמות והסתרים, כך, שיהודי יוכל לגדל את עצמו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ובמשך הזמן, לגדל את ילדיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים;

ואתחלתא דגאולה כזו — לא היתה בזמן השמדות של אנדרינוס קיסר ונבוכדנצר (אע"פ שכבר "געתה פרתו", ואמר ש"נולד מושיען של ישראל"), ועאכו"כ שלא היתה בזמן השמדות של היטלר רח"ל,

ובעוונותינו הרבים, הנה גם עתה אין לנו אתחלתא דגאולה כזו — כיון שעדיין לא נמצא זה ש"הוגה בתורה .. כדוד אביו", לא נמצא זה ש"יכוף כל ישראל .. לחזק בדקה", ועאכו"כ שלא נמצא זה ש"בנה מקדש .. וקבץ נדחי ישראל", שזהו הסדר שיוצאים מהגלות ובאים ל"אתחלתא דגאולה".

ג. אבל לאידך גיסא — עומדים אנו בערב שבת לאחר חצות, שאז "טועמי' חיים זכו", ו"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה"²⁴⁷, וכפס"ד הרמב"ם — אבל בהלכות תשובה²⁴⁸ — "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין",

וכפי שפסק בעל השמחה והגאולה — מילתא דמשתמע לחד אפי — "לאלתר לתשובה לאתר לגאולה", והיינו, שכל פרטי הענינים ד"יעמוד מלך מבית דוד .. הוגה בתורה .. כדוד אביו .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות הוי' (וינצח) .. ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל", נעשים "כהרף עין"¹⁶²,

ע"ד המדובר לעיל שאפילו בנוגע למעשה ידי אדם ראינו שנעשה הדבר בזמן קצר ביותר בכל הפרטים,

ועאכו"כ בנוגע לגאולה השלישית, גאולה האמיתית והשלימה,

שתבוא לא ע"י שליח, באופן ד"נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם" ²⁴⁹, אלא כפי שכנס"י טוענת ופועלת שהקב"ה אומר שהצדק עמה, ולכן: "אנכי אנכי הוא מנחמכם" ²⁵⁰, ב"פ אנכי, שזוהי מעלת התשובה ²⁵¹,

הרי בודאי ש"כהרף עין" ישנה ה"אתחלתא דגאולה", יחד עם ה"יכוף כל ישראל .. לחזק בדקה, וילחם מלחמות הוי" (וינצח) .. ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל" — "בשעתא חדא וברגעא חדא" ¹⁶³, "היום — אם בקולו תשמעו" ²⁵².

* * *

נא. ע"ד המדובר לעיל (סכ"ט) אודות עבודת הנשיא, שהיתה "פתיחת הדרך" להראות נס גלוי בנוגע להתגברות האיכות על הכמות, שאדם אחד התגבר על 180 מליון שעמדו מאחורי המשטר — כן הוא גם בנוגע לעבודת ישראל, שיש צורך שתהי' עבודת הרבים (לא רק עבודת היחיד), שכן, אע"פ שהמלך "לבו הוא לב כל קהל ישראל" (כפס"ד הרמב"ם ²⁵³), ובלשון רש"י ²⁵⁴: "הנשיא הוא הכל", הרי לאח"ז צריך להיות קיבוץ נדחי ישראל, כפשוטו, ע"י העבודה הרוחנית, שנדחי ישראל מתחילים להתקבץ לדרך התורה והמצוה, ללימוד התורה וקיום המצוות.

ובזמן המשיח — הנה הדרך לזה היא באופן של הקדמת נעשה לנשמע, ובאופן של קבלת-עול, כולל גם לקבל פקודה אפילו ממי שלכאורה למטה ממנו, אלא שניתנה לו סמיכה ומינוי בתור "מפקד" ו"רב" ביחס אליו.

נב. וזהו גם תוכן הפס"ד בשו"ע חושן משפט ²⁵⁵, שגם כאשר ישנו בעל-הבית שהוא למדן גדול יותר מאשר הרב, אי אפשר לצרף אותו לב"ד, לפי שדעת בעלי בעה"ב היא היפך דעת תורה.

ובהקדמה — שכאשר מדובר אודות בעה"ב שאינו יודע ללמוד, אין צורך בפס"ד שאי אפשר לצרפו לב"ד, ועכצ"ל, שהחסרון היחיד אינו אלא מצד היותו בעה"ב, והיינו, שכיון שהוא מונח בעולם, אזי נעשית אצלו ההשקפה של העולם, שהיא היפך השקפת התורה, ובמילא נעשית גם דעתו היפך דעת תורה.

— זוהי אמנם השקפה של יהדות, אבל לגבי דעת תורה הרי זה

---

(249) ישע"י מ, א. (250) שם נא, יב. מדרש — הובא (251) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סה, ב (252) תהלים צה, ז. וראה סנהדרין צח, סע"א. (253) ה'י מלכים פ"ג ה"ו. (254) חוקת כא, כא. (255) ראה סמ"ע לחו"מ ס"ג סקי"ג. (249) ישע"י מ, א. (250) שם נא, יב. מדרש — הובא (251) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סה, ב (252) תהלים צה, ז. וראה סנהדרין צח, סע"א. (253) ה'י מלכים פ"ג ה"ו. (254) חוקת כא, כא. (255) ראה סמ"ע לחו"מ ס"ג סקי"ג.

ע"ד המבואר בחסידות החילוק שבין דעת תחתון לדעת עליון, והיינו, שהענין שנראה אצלו הוא יש ומציאות העולם, וצריך להתייגע שהעולם לא ירחיק אותו מאלקות, ואילו "דעת תורה" הוא באופן שרואה את מציאות התורה, וע"י התורה יודע כיצד צריך להתנהג כשיוצא מחוץ לביהכ"נ וביהמ"ד להתעסק ב"עובדין דחול".

וזהו גם כללות הנקודה שמדייק רבינו הזקן²⁵⁶ בנוגע ללימוד חכמות חיצוניות — ש"מטמא בחי" חב"ד שבנפשו האלקית כו":

ענין הטומאה — אינו באופן שניכר איזה שינוי בחיצוניות; כאשר מסתכלים על הדבר שנטמא ע"י נגיעה בדבר טמא, הנה לכאורה לא נשתנה בו מאומה. ואעפ"כ, אומרת התורה, שלא זו בלבד שנשתנה "כדי קליפה" או "כדי נטילה" וכיו"ב²⁵⁷, אלא נעשה מהות אחר לגמרי — שהרי קודם לכן הי' דבר הרשות, או למעלה מזה: תרומה או קודש, ואילו כשנגע בדבר הטמא, הנה לא זו בלבד שאינו קודש, ולא תרומה, ולא מעשר שני, ואפילו לא חולין שהוא רשות, אלא עוד זאת — שנעשה דבר טמא, שהוא מג' קליפות הטמאות לגמרי.

וזהו הצרה הכי גדולה של חכמות חיצוניות:

לכאורה הרי זו אותה שקלא וטריא שהיתה אצל התנא ואמורא בלמדו הלכות קידוש החודש או הלכות עירובין וכיו"ב, אבל החילוק ביניהם הוא כמו החילוק בין דבר טהור לדבר טמא; וזהו אותה שקו"ט לכאורה, אבל, זה קדושה, וזה טומאה.

הגישה של חכמות חיצוניות היא — שישנו טבע, ויש לו חוקים, שאי אפשר לשנותם (ואם יש לפעמים שינוי, הרי זה בגלל שישנו חוק בטבע שפועל השינוי), ובמילא אין מקום להתערבות של הקב"ה, כיון שאינו טבע, ובמילא אין מקום לנסים, ואין מקום למתן-תורה, ואין מקום לגילוי משיח — כיון שאין מקום להתערבות מבחוץ.

ואילו כאשר לומדים בתורה הלכות קידוש החודש — הנה גם הידיעה הנדרשת בחכמת התכונה היא באופן שמחפש כיצד ליישם בה פקודת התורה.

וכיון שבלמוד חכמות חיצוניות היסוד הוא חוקי הטבע, "חוקות שמים וארץ" . . שמת"י²⁵⁸, שאי אפשר לשנותם, ועל זה בנוי כל ההנחה והשקפת עולם שלו — הנה כל השקו"ט שלאח"ז, גם אם היא אותה שקו"ט כמו בלימוד בתורה, הרי פנימיותה ויסודה הו"ע של טומאה.

256) תניא ספ"ח.   ס"ס. וש"נ.
257) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתמ"ז   258) ירמ"י לג, כה.

ועד"ז מובן בנוגע להענין דדעת בעה"ב שהיא היפך דעת תורה, שזהו אמנם ענין של רשות, אבל מצד השקפת בעה"ב — יהודי שהוא שומר תומ"צ, אבל ענינו הוא ההתעסקות בעניני העולם — נמצא במעמד ומצב ש"המתאבק עם מנוול מתנוול ג"כ"²⁵⁹: כיון שהוא רגיל מידי יום ביומו שמוכרח להתעסק עם העולם וחוקי העולם, ואילו לימודו בתורה אינו אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית — נעשית אצלו דעה והשקפת עולם בהתאם לגדרי העולם, שזהו היפך דעת תורה. וזהו החסרון של דעת בעה"ב — שאינה השקפת התורה.

נג. ועד"ז בהנוגע לענינו:

כדי שיהי' הענין דקיבוץ נדחי ישראל ברוחניות, שע"ז יהי' קץ גלותנו, ויתחיל הענין ד"לחם מלחמות הוי"ו" ו"בנה מקדש במקומו" ולאח"ז "קבץ נדחי ישראל" כפשוטו — הי' צריך להיות הענין ד"טועמי' חיים זכו" — שזהו מה שהראו יהודי רוסיא לפני ארבעים שנה, ומזמן הוא ואילך, שמידי יום ביומו עומדים בתנועה של מסירות נפש, לא רק על ג' הענינים שבהם ישנו החיוב "יהרג ואל יעבור"¹⁰⁶, אלא על כל צעד ותנועה, מהרגע הראשון שמתעוררים מהשינה, עד לרגע של סיום השינה ביום שלאח"ז, שכן, אם רוצים להשאיר יהודי תורני ("א תורה איד"), אין דרך אחרת מלבד להיות חדורים במס"נ במשך כל כ"ד שעות של המעט-לעת. וכאמור לעיל — לא באופן שמחפשים מס"נ, "מתי יבוא לידי ואקיימו", שכן, עם מס"נ כזו אי אפשר להתקיים שם; שם צריכה להיות הנהגה יום-יומית בחיי היום-יום באופן שבחיצוניות היא כמו הנהגתו של הגוי, להבדיל, וכדי להשאיר יהודי במעמד ומצב זה בהכרח לעמוד בתנועה של מס"נ שחודרת את כל מציאותו.

וע"ד האמור לעיל (סכ"ד) בנוגע לענין ד"יודוך סלה" — שאין הכוונה לאמירת ברכת הגומל ללא הפסק, אלא אמירת הברכה פעם אחת היא אצלו באופן ד"נצח סלה ועד" ש"אין לו הפסק", היינו, שכל המשך חיינו חדור עם הענין ד"יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם" על מאורע יחיד זה שאירע אצלו.

וענין זה נפעל ע"י נשיא הדור שפתח את הדרך לכלל ישראל לילך בדרך זו; יש מי שניצל זאת בשלימות, בנוגע לכל המצוות שהוא מחוייב בהם, ויש מי שניצל זאת במדה פחותה מזה, אבל, הצד השווה שבכולם — שאחיותם בתומ"צ היתה חדורה לגמרי במס"נ, מהרגע הראשון עד הרגע האחרון של המעל"ע.

נד. ו"בתר רישא גופא אזיל"²⁶⁰:

לאחרי שעברו ארבעים שנה, שאז "קאי איניש אדעתי דרביי", ומה שהוא מצוה לאחרים לעשות, עאכו"כ שהוא (הקב"ה) עושה — הרי לכל הדעות בא הזמן שגם הם יגיעו לעצם פנימיות כוונת "דעתי דרביי".

והרי הכוונה היא — כמבואר במאמר¹¹⁸ — שיומשך רב טוב מבלי הבט אם נמצאים במעמד ומצב של "חייבים" אם לאו,

וכפי שעונים העשרה (ציבור) בישראל: "מי שגמלך טוב הוא יגמלך כל טוב (ומוסיפים ומסיימים): סלה" — שבקרוב ממש תהי' גאולתם מהמיצר שבו נמצאים, וגם גאולה בחסד וברחמים, ובטוב הנראה והנגלה, וכאמור, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", עד ש"לא תשאר פרסה", ובאופן שיצאו בשלימות — ובלשון אגרת הקודש הידועה²⁶¹: "העצם וההתפשטות כו'" — הם וכל אשר להם, ו"ביד רמה", בשמחה ובטוב לבב, ובגלא דידן.

* * *

נה. דובר כבר כמ"פ²⁶² שהשלוחים הראשונים של "פדויי הוי'", — ויה"ר שבקרוב יקויים אצל כולם "ופדויי הוי' ישובון ובאו ציון ברנה" —

שכבר יסדו את ה"אחיזה" בארץ, "לארכה ולרחבה" (שאע"פ שהשטח שלהם קטן עדיין, ויש צורך בהתרחבות והתפשטות) — הם התלמידים וההולכים באורחותיו של בעל השמחה והגאולה, שנמצאים עתה בכפר חב"ד, ומשם אורם יוצא בכל ארץ הקודש, ומשם גם לחוץ לארץ.

ובכן: יעזור להם השי"ת שיהיו כל הענינים באופן ד"וראמה"²⁶³ — התפשטות והתרחבות, ברוחניות ובגשמיות גם יחד, שיוכלו לקלוט את כל ה"עולים", ובשמחה וברנה, ובאופן דמוסיף והולך, בהתאם לכך שארץ ישראל נקראת "ארץ גו' צבי"²⁶⁴, "מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו, אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עלי' רווחא"²⁶⁵.

וכל זה יהי' באופן ד"לאלתר", בעגלא דידן, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

260) עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

261) אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' ב"ב עה, ב.

262) רס. וש"נ.

263) זכרי' יד, יו"ד ובפי' הרד"ק. וראה

264) ירמ' ג, יט.

265) גיטין נו, א.

הוספה

בי"ה, כ"ה חשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי צבור
הרב דוד אלי' שי' הרשקוביץ
ירושלים עיה"ק ת"ו

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו חשון, בו מציע אשר נוסף על המבצעים הידועים עליהם מדובר כבר באריכות ובפרט בשבועות אחרונים – להוסיף גם כן מבצע טיולים הדרכה והסברה, כולל ביקור בבתיים וכו',

הנה מובן אשר המבצעים דעד עתה דורשים שימת לב רבה וגם רוב זמן בכמות, וקשה להעמיס על אותם האנשים עוד ענינים. וביותר ובפרט אשר אחריות **מיוחדת** במבצע שכת"ר מציע, כיון שקשור בביקור בבתיים פרטיים ובדבור בכללות שאי אפשר לדעת מראש לאיזה כיוון יטה **השני** את השיחה וכו', נוסף ג"כ שבמקומות מסויימים יש להתחשב עם המצב הבטחוני.

ואת"ל הרי המבצעים העומדים כבר על סדר היום, כל אחד כולל גם

הרב דוד אלי' שי' הרשקוביץ: רב שכונת גבעת שאול א' (ירושלים עיה"ק ת"ו), ומלפנים (תרפ"ח-תד"ש) רב בביהמ"ד "חברה ש"ס" – בודאָפּעשט (אונגאַרן).

מכתבו מט"ו חשון, בו מציע כו': ושם:

אחרי דרך מבוא השלום,

כראוי וכיאות הנני מתכבד לפנות להדרת כ"ק אדמו"ר שליט"א בבקשתי ושאלתי דלהלן: עדים אנו בזמן האחרון בהפקרות הגדולה ששוררת בענין החינוך הכללי בארצנו הקדושה ובפרט בקרב הנוער. עלתה במחשבתי להציע בין כל הפעולות שנעשות בהשראתו של כ"ק אדמו"ר עוד פעולה, דהיינו, לקרב את הנוער ע"י טיולים ומסיבות בית, שצריכים להתקיים מדי יום ביומו, כל יום באזור אחר ובמקום אחר, אבל בבת אחת בכל המדינה.

הייתי מציע כי המבצע ייקרא מבצע טיולים הדרכה והסברה.

מובן כי זה רק רעיון וכל השאר אני משאיר לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

אני מצדי מוכן להעמיד עצמי תלמידיי אוהדיי ומכיריי למבצע זה ברוח ובגשמיות. אקוה לשמוע לתגובתו.

הדרכה והסברה, על דרך מצוה (אחת) גוררת (הסברה ע"ד עוד) מצוה ועוד מצוה.

סגנון מכתבו מחזק אצלי התקוה אשר משתדל כתי"ר בהמבצעים עליהם מדובר ככל יכולתו, כולל ג"כ באופן דטופח על מנת להטפוח, שממנו יראו וכן יעשו. ויהי רצון שיהי' כל זה בהצלחה.
בכבוד ובברכה.

ב

[אדרי"ח אד"ש, היתש"ל]

ות"ח ובטח יעוררו עוה"פ.

ומזח"ג ס"פ בלק, פיוט ישראל נושע (ישעיר וחותרנו"י) ועוד.

מצוה .. גוררת .. מצוה: אבות פ"ד מ"ב.

דטופח על מנת להטפוח: לשון חז"ל — ברכות כה, רע"ב. ועוד.

ב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של מו"ה מנחם זאב גרינגלאס בתאריך זה. נדפס בתשורה (תות"ל מאנטרעאָל, יו"ד שבט תשנ"ו).

ות"ח ובטח יעוררו עוה"פ: במכתבו: דברתי עם מר ישראל ליב לאַוואוט שי' והבטחני להמציא לי את הכת"י מס' בית אהרן (של הר"ר א"ד לאַוואוט ז"ל), כי לע"ע לא נמצא אצלו כאן, כ"א בביתו בהנאות-דשא.
ומזח"ג כו': בהמשך מכתבו:

מצאתי בהמשך מצה זו — תר"ם (ע' ס"ה בתחלתו) .. ועד"ז יובן בענין מה שאמר (אאע"ה) לו ישמעאל יחי' לפניך. דעם-היות שבוראי לא הי' נעלם ממנו איכותו ומהותו וידע בנבואתו מה שיהי' באחרית הימים כו' .. ע"כ.

(ולמען לזה מהזהר הידוע ס"פ וארא בענין זומינין בני ישמעאל לאתערא קרבין תקיפין כו' וישיעי לבני ישמעאל כו' ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא אלא חילא דישראל בלחודוי כו').

ובהמשך לזה כתב רבינו (כבפנים).

ומזח"ג ס"פ בלק: ריב, ב.

פיוט ישראל נושע: שאומרים ביום שני דסליחות.

לעילוי נשמת

האברך גבור חיל בצבא כ"ק אדמו"ר זי"ע
עסק במרץ גדול וזיכה הרבה יהודים ב"מבצע תפילין"

התמים **מנחם מענדל** ז"ל

אבערלאנדער

נפטר י"ז שבט, ה'תשע"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי ולזכות הוריו

הרה"ת ר' **ברוך** וזוגתו מרת **בת-שבע** **ראכיל**

ולזכות אחיותיו ואחיו

חי' מושקא, נחמן, לאה גיטל, אליעזר,

שניאור זלמן וצבי מאיר

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

אבערלאנדער

שלוחי כ"ק אדמו"ר זי"ע במדינת הונגרי